

Nâng cấp chất lượng đào tạo kiến trúc sư ở Việt Nam

ThS. KTS. Đỗ Quang Trinh

Về bộ môn Cơ sở kiến trúc: Xin có 3 ý kiến sau (Có thể không mới, có phần đã từng phát triển; tuy vậy vẫn xin được phép trình bày).

1. TÁCH ĐÀO TẠO KIẾN TRÚC SƯ (KTS) - NGƯỜI SÁNG TÁC VÀ KỸ SƯ KIẾN TRÚC - NGƯỜI SÁNG TÁC THEO.

Trong một cuộc họp gần đây, nhân việc một giáo viên trẻ nêu lên một trường hợp tự mình kiểm tra (hoặc thử việc) một sinh viên đã tốt nghiệp (đã được nhận giải thưởng Loa Thành), nhưng đã không thể nhận để làm việc được. Xin không bàn về việc được giải thưởng Loa Thành, vì sẽ có ngàn lẻ một lý do, mà chỉ nói về việc đối tượng này có bằng điểm đẹp nhưng lại chưa hoặc không đạt yêu cầu để làm việc. Không thể biện lý do: đối tượng ấy đào tạo là để cho sáng tác nên mới vậy!

Đúng là đào tạo của ta là để ra người sáng tác. Thực tế rất cần người sáng tác, chứ không phải người chép, nhét. Mỗi công trình đều cần một đội ngũ người sáng tác. Nhưng về kiến trúc, khâu sáng tác trọng yếu đầu tiên (thường là quan trọng nhất) chỉ cần một KTS trưởng, chủ nhiệm đồ án. Còn lại phải là đội ngũ triển khai theo, tạm gọi là người sáng tác theo. Mỗi năm cả ngàn sinh viên tốt nghiệp trở thành KTS. Liệu có đủ công trình cho lượng KTS đã và đang sắp ra lò làm chủ nhiệm sáng tác được không? Rõ là cần lượng đông gấp bội người triển khai thiết kế kiến trúc - người sáng tác theo. Cũng cần sáng tác, nhưng sáng tác theo và trong khuôn khổ kiểm soát của người chủ trì. Chương trình của chúng ta chưa phân biệt hai loại đối tượng ấy! Số lượng đồ án còn nhiều. Phần đông sinh viên như chưa kịp hiểu hết. Và phần nào thời gian qua yêu cầu khoa học công nghệ, tính thực dụng của kiến trúc không được coi trọng đúng mức. Người sáng tác chính có thể và phải làm được tất cả các khâu thiết kế kỹ thuật kiến trúc. Không thể chỉ cần đào tạo ra KTS ý tưởng không thôi. Họ phải biết, hiểu, thực hiện các công việc kỹ thuật kia nữa. Nếu không "ý tưởng" từ người chỉ biết "ý tưởng" sẽ ra thế nào?

Vì thế xin đề nghị có phân biệt đào tạo hai lớp người đó theo ý: *"không nên biến một người thợ giỏi thành một ông thầy tồi!"*

Đầu vào chung. Học chung. Số lượng đồ án ít đi. Chủ yếu

dạy cách làm: sáng tác kiến trúc phải dựa trên những điều kiện cần thiết nào, coi trọng khâu phân tích và phải ra những điều kiện cụ thể để sinh viên thực hiện. Nên có những điều kiện tương tự, quy mô tương tự cho các sinh viên. Không nên phát huy cách cho điều kiện làm quá tùy hứng để sinh viên thực hiện. Vì thực tế sáng tác kiến trúc không cho phép "gọt chân cho vừa giày"! Lượng đồ án ít đi để sinh viên dụng tới "chân tư kỹ túc" của công việc. Đề tài có thể phong phú cho từng đồ án, nhưng rất không nên để phong phú bằng cách cho sinh viên có những điều kiện (quy mô, địa điểm...) quá khác biệt đến nỗi khi đánh giá muốn công bằng cũng khó.

Chương trình làm sao cho tới năm thứ tư một sinh viên thực hiện đầy đủ khối lượng học tập có thể là người sáng tác theo, biết triển khai kỹ thuật các phương án kiến trúc. Qua đó, từ cơ sở các giáo viên tham gia giảng dạy trực tiếp từng bộ môn, từng xưởng để nghị một danh sách sinh viên có thể đào tạo trực tiếp thành người có khả năng sáng tác, chủ trì thiết kế. (Thông báo ở xưởng và lắng nghe ý kiến sinh viên, tham khảo trực tiếp cán sự lớp). Tổ chức sát hạch, thi cho số sinh viên này một cách nghiêm túc, công khai. Có thể qua thiết kế nhanh, phỏng vấn. Chọn một số người nhất định có năng lực thực sự, và cũng không nên lệ thuộc vào tỷ lệ phần trăm để chọn. Mỗi khóa 10% đã quá tốt. Nhưng có thể ít hơn hoặc rất ít vì đây là chọn người có năng lực. Số này sẽ được đào tạo thêm một năm, năm rưỡi hoặc hẳn hai năm ở trên xưởng, trên lớp và ở những KTS có uy tín thực sự về nghề nghiệp, rồi mới để họ làm tốt nghiệp KTS.

Số đông còn lại, được đào tạo bổ sung tiếp và làm đồ án tốt nghiệp. Cấp bằng Kỹ sư kiến trúc. Thời gian đào tạo tất cả là bốn năm rưỡi. Như vậy không ai bị loại. Đầu đại học, đáp ứng thị trường.

2. ĐÀO TẠO THEO TÍN CHỈ

Có thể thực hiện ngay hai khâu thuộc hai trung tâm đã có: Ngoại ngữ và tin học. Hai môn này nhiều sinh viên đã và đang tự học và khả năng tự học ở hai môn này cao hơn cả. Trình độ của sinh viên về ngoại ngữ và tin học trong từng lớp sinh viên là rất khác nhau. Sẽ là vô lý nếu cứ để họ phải ngồi chung giờ nhất định cùng chương trình. Rồi điểm danh, kiểm tra, quản lý đánh giá từng nấc! Sẽ quy định sinh viên đến năm

ẢNH TỔNG THỂ

CÔNG TRÌNH KIẾN TRÚC CỔ

THUYỀN

Ề HỘI

GIAN ĐÓN TIẾP

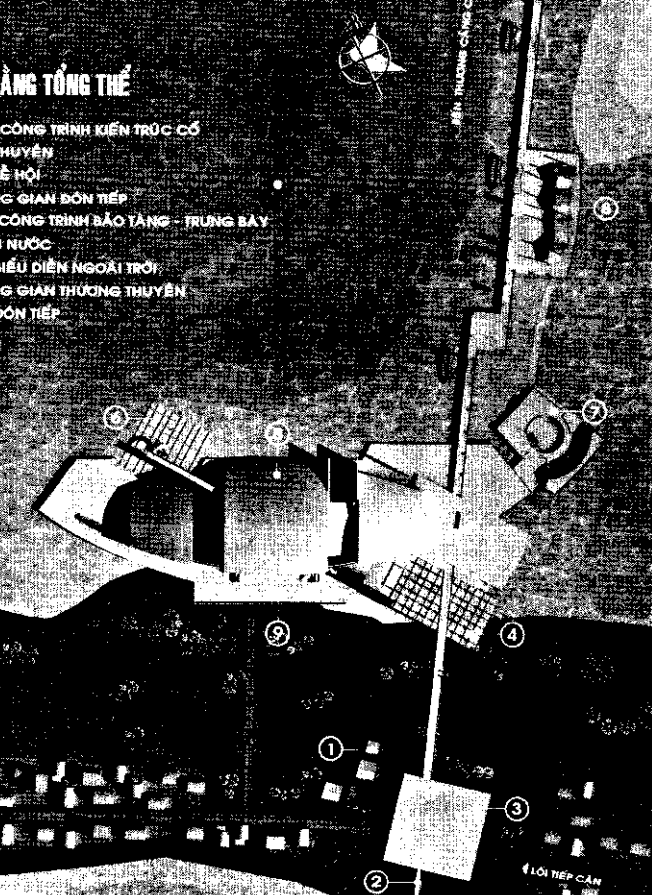
CÔNG TRÌNH BẢO TÀNG - TRUNG BÀY

NƯỚC

HIỆU DIỄN NGOÀI TRỜI

GIAN THƯỜNG THUYỀN

ĐÓN TIẾP

Bảo tàng thương cảng Vân Đồn -
Đồ án sinh viên

hoặc thậm chí chưa có bản lĩnh để tự hiểu.

Với sinh viên, bảo vệ đồ án là lúc họ đang học và có thể hiệu suất học lúc này rất cao. Người dạy tuy hỏi cũng là đang dạy. Mà thành phần tiểu ban được chọn là người có Học Hàm, Học vị, Uy tín! Đằng sau là không ít sinh viên cùng bảo vệ và cả khóa khác (không kể còn có cả phụ huynh).

Vì thế, để nghị tiểu ban mới phải là nơi có tiếng nói cuối cùng. Sau khi đọc nhận xét của người hướng dẫn, nếu có những vấn đề khác với nhận định của tiểu ban, cần có trao đổi lại dù ít dù nhiều. Không thể vì thời gian mà bỏ qua. Có thể để nghị sinh viên trả lời, nhận xét về những vấn đề cần đề cập (nảy sinh sau khi đọc nhận xét của giáo viên hướng dẫn). Dứt khoát tiểu ban phải có tiếng nói cuối cùng dù là vài từ hay vài câu. Trưởng hoặc Phó tiểu ban phải là người phát ngôn. Để khỏi bị động, Trưởng (hoặc Phó) tiểu ban cần và có quyền xem trước nhận xét của người phản biện, người hướng dẫn, để nhận định có vấn đề gì hợp lý hay không hợp lý, giải quyết ngay trong quá trình hỏi và trả lời của sinh viên. Kết luận nhận định cuối sẽ giảm bớt thời gian.

Để làm tốt điều này, đòi hỏi người có tâm, có tâm. Việc này có Khoa chọn. Nhưng cũng cần có chút dũng khí.

Khâu sau bảo vệ, Hội đồng (Khoa) dù bận rất nhiều công việc, nhưng phải tổng kết, xem xét những trường hợp đặc biệt và chú trọng tới bình xét giải thưởng. Ngoài ra, xin đề nghị một việc khác. Thí dụ, có những trường hợp phải bỏ điểm của một trong hai người nhận xét, thì ít (hoặc không) thấy được bàn. Bỏ điểm tại sao? Thế nào cũng có lỗi ở phía nào đó chứ! Hội đồng khoa nên xem xét cả người hướng dẫn nữa! Rất cần cố gắng hạn chế bớt "vùng cấm". Ở mức độ lớn, cần xét tới việc có nên tiếp tục mời hướng dẫn nữa không. "Ngoại giao" không ai phản đối. Nhưng có chừng, có nguyên tắc. Trao đổi "tế nhị" thế nào là việc của khoa. Song các trường hợp sự cố như vậy cần có sự trao đổi lại. Bởi suy cho cùng, chất lượng "hàng hóa" và cách đánh giá chất lượng "hàng hóa" ấy mới là mục đích chính và mới chủ yếu làm nên thương hiệu của chúng ta. [K]

nào phải có tín chỉ mức nào, trình độ nào. Hai trung tâm này mở lớp theo một lịch sao cho sinh viên muốn học sẽ tìm được lịch học của lớp phù hợp với trình độ, với thời gian của mình. Trung tâm cũng quy định các thời điểm trong năm sẽ tổ chức kiểm tra thi lấy tín chỉ các trình độ, rải một số lần trong năm để sinh viên tự đăng ký. Sinh viên có đủ tín chỉ quy định là một điều kiện để được làm đồ án tốt nghiệp.

3. BẢO VỆ ĐỒ ÁN TỐT NGHIỆP

Quy trình: sinh viên trình bày và trả lời các câu hỏi của tiểu ban, rồi đọc nhận xét của giáo viên hướng dẫn. Tuy không đọc điểm, nhưng vẫn đọc những nhận xét "rất tốt", "xuất sắc" ở kết luận đánh giá chất lượng đồ án của người hướng dẫn. Sau đó, các thành viên tiểu ban tiến hành cho điểm luôn. Thu phiếu, cộng điểm, nhân chia, rồi tuyên bố kết quả. Vỗ tay hoan hô, tặng hoa và chúc mừng. Không còn một nhận xét nào nữa. Điều này rất hay, rất đúng vì đó là kết quả xa của bao năm, gần của bao đêm, cần và phải được khích lệ.

Nếu các nhận định ở tiểu ban, ở người phản biện, người hướng dẫn trùng hợp, sẽ không có gì đáng nói.

Nhưng thực tế không hiếm trường hợp các nhận định không trùng nhau. Không trùng nhau thì là thường. Nhưng cái không được, cái được thậm chí ngược vẫn xảy ra. Và như vậy, thì sinh viên biết thế nào là đúng, thế nào là chưa, là không hợp lý ở đồ án của họ. Lúc này họ đâu đã đầy đủ bản lĩnh